

Σκληρές επιφάνειες, απαλά βάθη

Άπτιλο, 2020, μολύβι και μελάνι σε χαρτί, 24 x 17 εκ.

Του
ΦΟΙΒΟΥ ΣΑΚΑΛΗ*

Μια πανηγυρική αναβίωση του φωτορεαλισμού είναι η πρώτη σκέψη που περνά από το μυαλό βλέποντας το τελευταίο σώμα δουλειάς του Νίκου Παπαδόπουλου «Role | Hole | Ball», φωτισμένο από την Ελευθερία Ντεκό με ένα μυστηριακό ημίφως που αναδεικνύει λεπτομέρειες. Τα περισσότερα έργα επαναλαμβάνονται εις τριπλούν, σε ισομεγέθεις επιφάνειες, καθώς το περίγραμμα των εικόνων έχει δημιουργηθεί από το ταυτόχρονο τρύπημα με βελόνα ραψίματος (dot painting ονομάζεται η τεχνική) τριών διαφορετικών υλικών που ο καλλιτέχνης τοποθετεί το ένα πάνω στο άλλο. Ένα γκρι φύλλο σκληρού αλουμινίου με θαμπή γυαλάδα το πρώτο, ένα μαύρο χαρτί που απορροφά το φως το δεύτερο -και τα δύο υλικά των φωτιστών των θεατρικών σκηνικών- ενώ το τρίτο και τελευταίο φύλλο είναι ένα κλασικό υπόλευκο χαρτόνι ζωγραφικής.

Οι «50 Αποκρώσεις του Γκρι»... Θα μπορούσε να είναι απλώς μια μεταφορά αν κανείς αναφερόταν στα υλικά των καμβάδων και στις διαφορετικές τονικότητες γκρι φωτοσκιάσεις που χρησιμοποιεί σε κάθε φύλλο ο Παπαδόπουλος -με την γνωστή εμμονή του στην λεπτομέρεια για να ζωγραφίσει και να δώσει ψυχή στα έργα του. Όμως, η λίγο πιο προσεκτική παρατήρηση των καμβάδων παραπέμπει άμεσα στην ομώνυμη ταινία, που πραγματεύεται ακροθιγώς -και σίγουρα με έναν πολύ πιο ελαφρύ τρόπο από τον ζωγράφο- το θέμα του έρωτα και κάποιων σεξουαλικών πρακτικών που θεωρούνται ασυνήθιστες, ανοίκειες και σκληρές. Είναι όμως; Η οι σκληρές επιφάνειες οδηγούν σε απαλά βάθη, αυτά που μόνο μια προσεκτική ψήλαψη μπορεί να προσφέρει;

Στο κείμενο που συνοδεύει την έκθεση γίνεται αναφορά από την επιμελήτρια Κατερίνα Κοσκινά στην ανάγκη του καλλιτέχνη για «δημοσιοποίηση του προσωπικού βιώματος και της ερωτικής επιλογής» που «συνιστά μιαν πολιτική πράξη, ελευθερίας και τόλμης σε έναν κόσμο κοινωνικά διχασμένο, αισθητικά ομογενοποιημένο και, παρά την επιφανειακή ανοχή, ολοένα πιο υποκριτικά συντηρητικό». Ανάγκη απολύτως κατανοητή σε μία κοινωνία η οποία σχοινοβατεί και αποπροσανατολίζεται ανάμεσα σε μία συντηρητική τελικώς πολιτική ορθότητα

που ομογενοποιεί στο όνομα της ελευθερίας, έναν οπισθοδρομικό νεοριζοσπαστισμό μέσα από μια metamillennium αναβίωση και άκριτη αποκατάσταση των -ισμών όπως του λαϊκισμού, του βιωμένου κομμουνισμού, και ενός ακραιφνούς ολοκληρωτισμού όπως αυτός εκφράζεται μέσα από τον Τραμπ, τον Πούτιν και το Ισλαμικό Κράτος. Μια χαλασμένη πυξίδα φαίνεται καθοιστικότερη από την απουσία πυξίδας.

Όμως είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί ότι ο Παπαδόπουλος εστιάζοντας στο αμιγώς σαρκικό -του οποίου οι προεκτάσεις φτάνουν να είναι απολύτως κοινωνικές και πολιτικές όπως ο ντε Σαντ αναδεικνύει- πλησιάζει αυτές τις βαθύτερες παρορμήσεις του εγώ, που εκφράζονται μέσα από σκοτεινές και ανέκαθεν ταμπού σεξουαλικές πρακτικές, με τρυφερότητα. Αυτές τις διαχρονικά ακατασίγαστες ορμές που ωθούν στην προσπάθεια της κυριαρχίας πάνω στον άλλον ως επιβεβαίωση του εγώ και της ύπαρξης. Προσπάθειες κατάκτησης του απόλυτου και της ευτυχίας που συνεχώς μας διαφεύγει, που υποβάλλουν πρακτικές οι οποίες εμπεριέχουν παιχνίδια ρόλων, πόνου συχνά -που θαυμάστα μετατρέπεται σε ηδονή. Παιχνίδια υποταγής, κυριαρχίας και κυριότητας που υποκρύπτουν εκπλήξεις καθώς σε κάποιες περιπτώσεις ο εξουσιαζόμενος μπορεί εν τέλει να καθοδηγεί, και ο εξουσιαζών να γίνεται ο υπηρέτης. Αυτές τις ακατονόμαστες, κυρίως σαρκικές αλλά και συμπεριφορικές, φρικτές όταν φανερωθούν δημόσια, παρεκκλίσεις από την κανονικότητα, το «ανθρώπινο», το πολιτισμένο. Αυτούς τους δαίμονες που το άτομο καλείται να εξερευνήσει, να ενσωματώσει και να ελέγξει με λεπτεπίλεπτους χειρισμούς, υπό τον φόβο της δημόσιας κατακραυγής που δεν τους αναγνωρίζει ως κοινό χαρακτηριστικό. Ο Νίκος Παπαδόπουλος μας καλεί, κάπως σαν τον ντε Σαντ ή τον Πασκάλ Μπρικνέρ στα *Μαύρα Φεγγάρια του Έρωτα*, να αντικρύσουμε με απαλό βλέμμα ένα σκληρό και συνάμα εύθραυστο εγώ, που σφουρηλατείται ακατάπαυστα μέσα από τις προσωπικές σχέσεις, τις κοινωνικές νόρμες, αλλά και τον ίδιο τον εαυτό, προσβλέποντας, ίσως εις μάτην, σε μια εσωτερική αλλά και κοινωνικά αρμονία.

* Ο Φοίβος Σακαλής είναι μέλος του Ελληνικού Τμήματος της Διεθνούς Ενωσης Κριτικών Τέχνης